

Ancientissimo in xpo patria dño
dño S. sacrosancte romane ec-
clesie summo pontifici. **A.** lig-
indignus epus se ipsum ad pedū oscu-
la beatorū. **A.** sanctitate vestra recepi li-
teras in hac forma. **O.** rē. Cum ad ex-
ecutionem mandati vestri humiliter et
deuote procedēs ptes easdē corā me fe-
cerim legitime euocari. **I**dem **B.** cau-
se pcessu sub hac forma vestram auvie-
tiam appellauit coram vobis dño rē. po-
nento appellationem scdm formam si
expedit cōmunicato consilio sapientū
ipsi appellationi non duxi aliquaten⁹ de-
ferendum. nec ipsum tamē ab examine
vestri iudiciū reuocauit. precepti tamē ei-
dem qd vltq ad triginta dies his litteris
vestris se conspectui repñtaret. **I**n cui⁹
ius rei rē. **D**atum rē.

Prohemium sup gratijs faciendis

Iudices persona

rum attendimus merita cui⁹ aliquis gra-
tiam exigit. **N**ec sanis sit grāe dum iudi-
gnus intenditur nec pro his responde-
re eis pro meritis gratia denegatur. **I**l-
lis siquidē qui merentur est dextra porri-
genda digna retributiōe meritorū vt sic
merita honestatis pbitantq extollant.
p pgrue retributiōis premiū vt et plura
litas magnificetur meritorū. **U**nde asseri-
bi cupientibus milicie clericali libenter
facim⁹ de bonis ecclesiasticis pvideret ex
hoc diuinū officiu arduus amplectētes
que dei sunt auidius exequātur. **H**inc
est rē.

His qui dant sancta opera vt cleri-
cali ordine dño famulentur debz
et merito de bonis ecclesiasticis prouide-
ri vt ab eo stipendia vite suscipiant cui⁹
obsequijs mancipantur. **H**inc est rē.

Cupientibus disciplinis scolasticis
informari libenter gratiam im-
partimur. vt per eam studio auidius in-
sistentes consequantur facilius quod in-
tendunt. **C**um igitur dilectus noster ta-
lis cupiat sicut asserit disciplinis scola-
sticis informari. **N**os desiderium ei⁹ fa-
uore beniuolo prosequentes. **M**anda-
mus quatenus. rē.

Incipit tractatus notariatus.

Tractaturi de

arte notarie siue notariatus.
Primo videndum ē quid
sit ars notarie. **S**ecundo quid sit nota-
rius et quot modis nūcupetur et qualis
esse debeat. **T**ercio quot sint partes pri-
cipales artis h⁹ notarie. **A**d primum re-
spondetur qd ars notarie siue notariatus
est aliqua scribendi et dictandi peritia
per quam fragilitatis humane negocia
publice et autentice notantur. **E**t quia si
omnis scriptura notarij autentica est. sz
dumtaxat illa que in publicam et auten-
ticam redigitur formam. **E**t dicitur no-
taria a noto as are. quia in notas acta d-
bent redigi. **U**nd in aliquibus locis ro-
gationes appellatur note. quia sunt no-
te instrumentorum: que etiam ideo vo-
cantur rogationes eo qd illas rogatur ta-
bellio scribere et ex illis rogatur facere i-
strumentum. **D**icuntur autem proto-
colla a protohos quod est primum et col-
latio id est prima collatio. **C**onferunt ei

primo partes quid facere velint et ex il
la collatione fit protocollo sine tagato
Pro secundo sciendum quod notarius est p
sona publica officium tabellionatus ge
rens auctoritate principis vel apostoli
ci aut alterius ad id potestatem dandi
habentis. Ad cuius fidei recurritur pub
lice ut ea scribat et ad peccatorem memo
riam redigat per quibus debite fuerit requi
situm et rogatum. **D**icitur etiam tabellio a ta
bula quia olim veteres solebant notare
in tabulis. ideo tabelliones appellabatur
tunc quod nomen habetur adhuc in iure ci
vili. **C.** de tabel. et scri. l. x. **D**icitur etiam
seruus publicus non quod vere sit seruus.
sed quia eius officium ad publicam utili
tatem est adinuentum. **D**icitur etiam li
brarius quod sicut libra omnia equaliter et
iuste ponderat et ostendere debet mensu
ram regulatam et consuetam ita notarius
singula sibi commissa iuste liberare et fi
deliter sine fraude conscribere et in pub
licam formam redigere debet et tenetur. **D**i
citur quod scribarius. quia scribit
tas suas debet iunctis suis causis serua
re et custodire. ut in glo. ead. audiendum.
de prescrip. **D**icitur etiam scriba a scriben
do. **N**otarius insuper debet esse homo liber
non colonarie conditionis alterius nec
cessitati non attractus masculus sane me
tis videns et audiens integre fame huius
plenam notitiam artis notarie. **N**o
tandum tertio quod officium notariatus
principalissime consistit circa tria. **P**ri
mo circa contractus. **S**ecundo circa vl
timas voluntates et testamenta. **T**ercio
circa instrumentorum conscriptionem. ut ergo
distinctius infra dicenda memorie po
teant commendari cuiuslibet parti principal
ia sua annexetur capitula. **P**rima
igitur pars notariatus que consistit cir
ca contractus habebit octo capitula. **I**n
primo dicitur quid sit contractus. **I**n se

cundo de diuisione contractuum. **I**n ter
cio quot et que in contractibus exigantur.
In quarto occasione quare personarum con
tractus videntur. **I**n quinto occasione
quare rerum contractus infirmantur. **I**n
sexto qualiter contractus oriuntur ex obli
gationis diuisionibus. **I**n septimo de
contrahentium pactis et ipsorum pactorum di
uisionibus et quanto pena posita pactis
exigi poterit quanto non. **I**n octauo de
quibusdam renunciationibus beneficio
rum seu defensionibus in contractibus appo
sitis seu apponendis. **S**ecunda pars
notariatus officii que consistit circa tes
tamenta et vltimas voluntates nouem
habet capitula. **I**n primo dicitur quid
sit testamentum et de eius diuisione. et
quem modum seruare debeat faciendo
testamentum in scriptis vel nuncupatum
testamentum. **I**n secundo de his qui testa
ri non possunt. **I**n tercio que requirantur
ad testamentum et quot testes sint necessa
rii et quot requirantur testes in codicillis.
In quarto differentia inter testamentum
et codicillum. et in quibus casibus poste
rius testamentum non tollet prius. **I**n
quinto de institutionibus et quibus modis
fieri solet et que persone institui possunt et que
non. et qualiter fiat institutio. et in quot
partes hereditas diuidatur. **I**n sexto de
substitutionibus et earum diuisionibus. **I**n
septimo de legatis in testamento. **I**n oc
tauo de successione ab intestato cum
declaratione arbitri consanguinitatis et
affinitatis premissis. **I**n nono in quibus
casibus pater possit filios exheredare et
eccontra. in quibus casibus pater possit exhe
redare pater. **T**ercia pars principalis
officii notarii que consistit circa instrumen
torum conscriptionem quatuor habet capitula. **I**n primo ostendit
tur definitio instrumenti cum ipsius diuisione. **I**n
quodammodo dicitur de instrumentis. **I**n. iij. et sine
publicacione requiritur ad initium. **I**n. iij.

Coniunctio

de quibusdam instrumentorum formis cum eorum declarationibus. Et ita prius tractatus omnibus premissis expediat sub trina membrorum distinctione in nomine sancte trinitatis suum habebit finem. **Ca. i.**

Nota sunt Bald. in l. labeo. §. contracto. ff. de ver. sig. Contra tractus proprie dictus est qui ultro citroque, id est vincit ex utraque parte oritur obligatio ut in tractu emptoris locationis venditoris conductionis et sic de alijs. Improprie autem tractus est qui una partium duntaxat obligatur ut in contractu donacionis ubi solum donans obligatur ad traditionem rei donate p. l. si nois. C. de dona. immo absenti fit donatio p. l. nec ambigi. C. e. t. Similiter est in mutuo ubi recipiens solus obligatur ad tantum restituendum ut l. si certum per eam. Improprie autem dicitur contractus qui ex nulla parte oritur obligatio sed liberatio ut fit in transactione ex nudo pacto facta. Similiter fit liberatio pacceptionem p. hoc in l. siue apud acta C. de transac. Valet ergo ista distinctio ut cum loquitur statutu de contractu intelligendum est de tractu proprie dicto. Nam verba statutorum proprie sunt intelligenda ut l. i. §. in re igitur dubia. ff. de exercito. acc. et ff. de le. §. non aliter. Est igitur contractus proprie dictus vel plurium in idem consensus. de hoc per archidiaconum in glo. c. Romana. de foro compe. li. vi. Quando tamen ex tractu nascitur obligatio tunc non est nomen iuris sed est nomen facti quando non oritur obligatio ut in dicta l. labeo. Capitulum etiam quatuor pro omni pacto seu quacumque conventionem seu quasi tractum in istis. et sic in suo generali nomine contractus prolatum continet tam innominatos quam nominatos contractus. ut in glo. super verbo suo nomine. in l. iurisgen. ff. de pac. Et qualiter

Contractus

contractus oriatur ex obligationibus et obligationes ex contractu infra patebit.

Capitulum. ij.

Contractuum

Alij nominati. alij innominati. Nominati sunt contractus emptionis locationis venditionis conductionis commodati depositi mandati et cetera. Qui ideo nominati dicuntur eo quod nunquam aliquo dictorum vocabulorum alteri suam significationem tribuit. Et quod nomen ita stricte attributum est illi quod alteri tractui accommodari non potest. ut emptio et venditio non possunt dici accommodata nec econtra. Innominati contractus dicuntur do ut des. facio ut facias. do ut facias. facio ut des. Exemplum primi ut sit in permutatione. do tibi domum meam ut des mihi piscinam tuam. Exemplum secundum promitto tibi facere instrumentum vel scribere decretales ut promittas mihi edificare piscinam. Exemplum tertium do tibi tunicam ut tu promittas mihi scribere sermonem. Exemplum quartum promitto te informatum artem valandi ut des mihi duos florenos tenentes. Et ideo dicuntur innominati. quia eorum nomina sunt ita vaga quod alijs nominatis contractibus possunt accommodari. unde do ut des. potest accommodari emptioni et venditioni. Item do ut facias potest accommodari locationi et conductioni. quia conductor dat mercedem seu pensionem eo quod locator sibi prestat licentiam utendi. Magis innominati contractus dicuntur pacta: quia ideo magis dicuntur innominati eo quod eorum nomina accommodari possunt contractibus nominatis et innominatis. quia pactum est adeo nomen generale ut omnibus contractibus potest accommodari. quia omnia